

همین نام خوانده می‌شد. این گونه در سفرهای تحقیقاتی حشره‌شناسان جمهوری چک به ایران در سال‌های ۱۹۷۳-۱۹۷۷ از شهرستان یاسوج در استان کهگیلویه و بویراحمد جمع‌آوری و توسط Lopatin در سال ۱۹۸۵ به عنوان *H. atra* شناسایی شد، ولی با بازنگری مجدد و توصیف این گونه در سال ۲۰۰۱ توسط Swietojanska مشخص شد که این گونه برای دنیا جدید است و تفاوت‌هایی با گونه‌ی *H. atra* دارد که عمده‌ترین تفاوت در اندازه‌ی آخرین بند پنجه‌ی پای سوم است که در گونه‌ی *H. atra* آخرین بند و بند قبلی هم اندازه ولی در گونه‌ی *H. tarsata* بند آخر پنجه بلند و ۲ برابر بند ماقبل آخر می‌باشد که به دلیل همین مشخصه‌ی پنجه، نام گونه *H. tarsata* گذاشته شده است. از دیگر تفاوت‌های جزئی بین این دو گونه، شکل قرار گرفتن و تعداد خارهای روی بال‌پوش است که در گونه‌ی *H. tarsata* تعداد این خارها بیشتر است. هم‌چنین تعداد نقاط فرورفته روی بال‌پوش در گونه‌ی *H. tarsata* دو برابر گونه‌ی *H. atra* می‌باشد. این گونه‌ها سخت‌بال‌پوشانی کوچک در حدود ۳/۵ تا ۴/۵ میلی‌متر، کاملاً سیاه‌رنگ با بدنی پوشیده از خار می‌باشند که به سوسک‌های خارپشتی نیز معروفند. *H. tarsata* در تیر ماه ۸۶ از منطقه‌ی قلات در استان فارس جمع‌آوری شد. میزبان این حشره گیاهانی از تیره‌ی *Poaceae* می‌باشد (سارا محمد زاده فرد).

■ **توصیف گونه‌ی جدیدی از جنس *Glaucopsyche* (Lepidoptera: Lycaenidae):** در تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱۲ نمونه‌هایی از بال‌پولک‌داران جنس *Glaucopsyche* در کنار جویبارها و دره‌های کوه غار ایوب واقع در ۱۰ کیلومتری شرق روستای دهج و ۲۸۰ کیلومتر شمال غربی کرمان، در ارتفاع ۲۵۰۰ تا ۲۷۰۰ متر توسط احمد کربلایی و امیر حسین هرنندی جمع‌آوری شد. نمونه‌های جمع‌آوری شده با نام علمی *G. hazeri* Karbalay & Harandi توصیف گردید. مقاله‌ی مربوط به توصیف این گونه در *Atalanta*, 2007, 38 (1/2): 177-179, 311 به چاپ رسیده است. شایان ذکر است که دو نمونه‌ی نر و دو نمونه‌ی ماده از این گونه

سخنی با اعضا

با سلام به دوستان عزیز، سی و پنجمین شماره‌ی خبرنامه‌ی انجمن حشره‌شناسی ایران تقدیم می‌گردد. هم‌چنان منتظر نظرها و پیشنهادهای شما هستیم.

باتشکر- کمیته‌ی مرکزی خبرنامه

یافته‌های پژوهشی

■ **تعیین ترجیح میزبانی پرجمعیت‌ترین و مؤثرترین گونه‌های عنکبوت مزارع پنبه برای اولین بار در ایران:** در این تحقیق ترجیح میزبانی پرجمعیت‌ترین و مؤثرترین گونه‌های عنکبوت مزارع پنبه‌ی استان‌های اردبیل و تهران که از مناطق زیر کشت پنبه در کشور می‌باشند در سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۲ برای اولین بار در شرایط آزمایشگاهی در ایران تعیین گردید. بدین منظور میزان تغذیه و ترجیح میزبانی گونه‌های:

- *Thanatus formicinus* (Clerck, 1757)
- *Cheiracanthium erraticum* (Walckenaer, 1802)
- *Oxyopes salticus* (Hentz, 1845)
- *Thyene imperialis* (Rossi, 1846)
- *Philodromus cespitum* (Walckenaer, 1802)

از شته‌ی سبز پنبه، سنک، زنجرک سبز و عسلک پنبه در تهران و در مورد گونه‌های *Cheiracanthium pennyi* O. P. Cambridge, 1873 و *Xysticus cristatus* (Clerck, 1757) در رابطه با شته‌ی سبز و زنجرک سبز پنبه در استان اردبیل در مدت ۶۰ روز بررسی گردید. بر اساس نتایج به دست آمده، حداکثر میزان تغذیه از آفات کلیدی مزارع پنبه در استان تهران به ترتیب، مربوط به گونه‌های *T. formicinus*، *T. imperialis* و *O. salticus* و بالاترین میزان تغذیه در مورد گونه‌های عنکبوت مورد بررسی در استان اردبیل مربوط به گونه‌ی *C. pennyi* بود (صحرا قوامی).

■ **گزارش گونه‌ی *Hispa tarsata* Swietojanska, 2001 (Coleoptera: Chrysomelidae) از استان فارس و ذکر تفاوت‌های مهم با گونه‌ی *Hispa atra* L.** جنس *Hispa* تنها ۴ گونه دارد که یکی از آن‌ها از منطقه‌ی غرب پالنارکتیک و سه گونه‌ی دیگر از منطقه‌ی شرق آن گزارش شده‌اند. گونه‌ی *H. tarsata* بسیار شبیه به گونه‌ی *H. atra* می‌باشد و قبلاً نیز به

به موزهی حشرات هایک میرزایانس موسسهی تحقیقات گیاهپزشکی کشور اهدا شده است (احمد کربلایی).

■ گزارش فعالیت سوسک *Oxythyrea cinctella* Schaum (Col.: Cetonidae) به عنوان عامل کاهش دهندهی خسارت کرم گلوگاه انار (*Ectomyelois ceratoniae* Zeller (Lep.: Pyralidae) با اجرای طرح تحقیقاتی مدیریت تلفیقی کرم گلوگاه انار، *Ectomyelois ceratoniae* در سال ۱۳۸۶، فعالیت چشمگیر سوسک *Oxythyrea cinctella* در باغهای انار مشاهده شد. بر اساس مطالعات انجام شده در باغهای انار شهرستان گرمسار، سوسک مزبور از اواسط اردیبهشت ظاهر شده و تا اواخر تیرماه فعالیت می کند. حشرات کامل این سوسک با تغذیه از اندام زایشی گل های انار، تاج میوهی انار را به طور کامل تمیز کرده و با توجه به حذف اندام زایشی مانع تخم گذاری شب پرهی کرم گلوگاه انار می شوند. علاوه بر این، تحقیقات نشان داد که بیش از ۹۵ درصد میوههایی که اندام زایشی آنها توسط این سوسک مورد تغذیه قرار گرفته، فاقد آلودگی به کرم گلوگاه انار بودند. براساس مطالعات قبلی، حشرات کامل سوسک *O. cinctella* پس از تغذیه و جفت گیری، تخم های خود را زیر خاک قرار می دهند. تخم ها پس از ۱۴-۱۰ روز تفریخ شده و لاروها شروع به تغذیه از مواد پوسیدهی گیاهی می کنند. زمستان گذرانی به صورت حشرهی کامل بوده و دارای یک نسل در سال می باشد (Radjabi, 1989). با توجه به روش های پیش نهادی برای کنترل کرم گلوگاه انار که بیشتر ممانعت از آلودگی میوه به آفت از طریق حذف اندام زایشی گل های انار به صورت مکانیکی و نیز پوشش تاج میوه انار می باشد و با در نظر گرفتن هم زمانی فعالیت حشرات کامل سوسک *O. cinctella* با اوج گل دهی درختان انار، می توان با مطالعهی بیشتر این سوسک در باغ های انار، از این حشره به عنوان یک عامل کمکی در کاهش خسارت کرم گلوگاه انار در برنامه های مدیریت تلفیقی آفت استفاده کرد (حسین فرازمنند).

■ معرفی گونهی جدیدی از جنس *Pleurathus* (Coleoptera: Elateridae): در خرداد سال ۱۳۸۵، هنگام اجرای طرح تحقیقاتی روی پروانهی جوانه خوار بلوط توسط دکتر حسن عسگری، تعدادی نمونه متعلق به سخت بال پوشان خانوادهی Elateridae به وسیلهی تله های فرمونی مورد استفاده در این طرح جمع آوری شد که پس از بررسی نمونه ها توسط نگارندگان و دکتر Platia متخصص این گروه از سخت بال پوشان، مشخص گردید که نمونه ها به گونهی جدیدی تعلق دارند. شایان ذکر است که مقالهی توصیف این گونه همراه با توضیحاتی در بارهی تغییر

تاکسون این جنس و ارایه کلید گونه های آن در منطقهی شرق پالنارکتیک در مجلهی Kolopterologische Rundschau زیر چاپ می باشد (هیوا ناصرزاده- حسن بریمانی).

■ نمونه های تیپ از بال پولک داران موجود در موزهی حشرات هایک میرزایانس واقع در بخش تحقیقات رده بندی حشرات: در ادامهی معرفی نمونه های تیپ بال پولک داران موزهی حشرات هایک میرزایانس، در این شماره نیز فهرست دیگری از این نمونه ها ارایه می شود:

- 1- *Agrodiaetus arasbarani* Carbonell & Naderi, 2000 (Fam.: Lycaenidae) 1 Holotype, 1 Allotype, 2 Paratypes
- 2- *Plebejus callaghani* Carbonell & Naderi, 2007 (Fam.: Lycaenidae) 1 Holotype
- 3- *Plebejus afshar tendurehensis* Carbonell & Naderi, 2002 (Fam.: Lycaenidae) 1 Holotype
- 4- *Melanargia sadjadii* Carbonell & Naderi, 2006 (Fam.: Nymphalidae) 1 Holotype, 1 Allotype
- 5- *Archon apollinaris bostanchii* de Freina & Naderi, 2003 (Fam.: Papilionidae) 1 Holotype
- 6- *Polyommatus cilocus alamuticus* Naderi & Ten Hagen, 2006 (Fam.: Lycaenidae) 1 Holotype
- 7- *Hyponephele shirazica aryana* Carbonell & Naderi, 2004 (Fam.: Nymphalidae: Satyrinae) 1 Holotype
- 8- *Gloucopsyche hazeri* Karbalaye & Harandi, 2007 1 Holotype, 2 Paratypes
- 9- *Polyommatus (Agrodiaetus) tenhageni* Schurian & Eckweiler, 1999 (Fam.: Lycaenidae) 2 Paratypes
- 10- *Iolana kermani* Domont, 2004 (Fam.: Lycaenidae) 2 Paratypes
- 11- *Polyommatus (Agrodiaetus) posthumus birunii* Eckweiler & Ten Hagen, 1998 (Fam.: Lycaenidae) 1 Paratype
- 12- *Polyommatus (Agrodiaetus) darius* Eckweiler & Ten Hagen, 1998 (Fam.: Lycaenidae) 1 Paratype
- 13- *Aporia crataegi rhodinea* Hofmann & Eckweiler, 2001 (Fam.: Pieridae) 2 Paratypes

اصلاحیه: در شمارهی قبل، نام صحیح گونهی اول *Agdistis* می باشد و *Agctistis* غلط است (رضا ظهیری).

■ اولین گزارش از حضور پروانهی سفید آمریکایی *Hyphantria cunea* (Drury, 1773) (Lepidoptera: Arctidae) در استان اردبیل: پروانهی سفید آمریکایی یا کرم تارتن پاییزه که با ورود به استان گیلان به عنوان آفت قرنطینهی داخل محسوب می شود، خسارت های جدی به محصولات کشاورزی و جنگلی وارد می کند. لارو این آفت پلی فاژ بوده و با تغذیه از بیش از ۶۰۰ گونهی گیاهی از محصولات زراعی، باغی و جنگلی، یکی از آفات مهم و خطرناک محسوب می شود.

با توجه به هم جوار بودن استان اردبیل با استان آلوده به این آفت، ادارهی کل منابع طبیعی استان اردبیل با همکاری مراکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی این استان و یک متخصص مبارزهی بیولوژیک با آفات از کشور روسیه میزبان های اولیهی باغی و جنگلی این آفات را بررسی نمودند که در نتیجه، حضور

پروانه‌ی سفید آمریکایی در استان اردبیل مورد تأیید قرار گرفت و راه‌کارهای علمی و عملی اولیه برای کنترل این آفت بررسی و ارزیابی شد (داوود علیقلی‌زاده - غفار شعبانی).

■ **وجود پروانه‌ی سفید آمریکایی *Hyphantria cunea* (Drury, 1773) در استان مازندران:** در بازدیدی که در تاریخ ۲۵ شهریور ماه سال جاری از نهالستان کلوده واقع در محمود آباد به عمل آمد، لاروهای پروانه‌ی یاد شده روی درختان زبان گنجشک، چنار، صنوبر، برگ‌نو، لاریکس (ملرز) و سروخمره‌ای مشاهده گردید. این آفت قرنطینه که تا چندی پیش در استان گیلان موجود بود، در حال حاضر به استان مازندران نیز رسیده است. بنابر این با توجه به اهمیت آفت لازم است دستگاه‌های اجرایی کشور به منظور جلوگیری از پراکندگی بیشتر آن اقدام‌های لازم را به عمل آورند. لازم به ذکر است که تغذیه‌ی این حشره از لاریکس و سروخمره‌ای، اولین گزارش فعالیت پروانه‌ی آمریکایی روی این دو گونه سوزنی برگ می‌باشد (عباس اثنی‌عشری).

■ آقای مهندس عباس هاشمی محقق بازنشسته‌ی موسسه‌ی تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور مطلبی را برای هیأت مدیره‌ی انجمن ارسال داشته و خواهان درج آن در خبرنامه شده‌اند که خلاصه و نتیجه‌ی آن که در پایان مطلب آورده‌اند به شرح زیر می‌باشد:

- ملخ صحرایی *Schistocerca gregaria*، جزء فون حشرات ایران است و در جنوب و جنوب شرقی کشور زندگی دایمی داشته و دارد و از سال‌های پیش بومی ایران بوده است.

- نام ملخ دریایی صحیح نیست و در آموزش و کتب و نشریات و گزارش‌ها قابل استفاده نمی‌باشد بنابراین باید از نام ملخ صحرایی استفاده شود.

- ملخ صحرایی نه در داخل و نه در خارج از کشور کانون ندارد و در ایران هم لفظ Breeding area مثل سایر کشورهای دارای ملخ صحرایی به کار رود.

- با رویدادهایی که در ۳۷ سال در ایران در مورد ملخ صحرایی رخ داده است، ملخ صحرایی در جنوب و جنوب شرق کشور فعال است و مانند هند و پاکستان مراقبت و دیدبانی لازم دارد.

■ **روشی ساده برای اتاله‌ی حشرات ننگه‌داری شده در الکل:** یکی از راه‌های معمول برای جمع‌آوری و حفظ حشرات ریز، ننگه‌داری آن‌ها در الکل ۷۵٪ است، اما به محض خارج کردن آن‌ها و تبخیر الکل، نمونه‌ها چروکیده و سخت می‌شوند، به‌طوری که شناسایی آن‌ها نیز به سختی صورت می‌گیرد. برای حل این مشکل می‌توان از دستگاهی به نام Critical Point Drier (CPD) استفاده کرد که با تزریق گاز کربنیک، الکل را از بدن نمونه خارج می‌کند و فرم

طبیعی آن را باز می‌گرداند. تهیه‌ی این دستگاه با توجه به قیمت و مشکلات خریداری آن پرهزینه و وقت‌گیر خواهد بود.

اخیراً، در بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات با استفاده از یک ماده‌ی شیمیایی به نام hexamethyldisilazane (HMDS) توانسته‌ایم الکل حشرات ریز را با کیفیت بالا خارج نموده و اتاله کنیم. این ماده‌ی شیمیایی که اولین بار توسط Brown (Fly Times, 1993, 11:10) معرفی شد، با هزینه‌ای کم و کاربردی آسان جایگزین مناسبی برای CPD است، چرا که وضعیت کیفی نمونه‌ها، در مقایسه با نمونه‌های حاصل از CPD تفاوتی ندارد. در این روش، نمونه‌ها به مدت ۲۴ ساعت در الکل مطلق قرار گرفته و مجدداً به مدت ۲۴ ساعت به ظرف الکل مطلق دیگری منتقل می‌شوند تا به طور کامل آب‌گیری شوند و پس از آن نمونه‌ها دوبار در محلول HMDS، هر بار به مدت ۴۵ دقیقه، قرار می‌گیرند و در مرحله‌ی آخر، با برداشتن درپوش ظرف، اجازه می‌دهیم که HMDS به طور کامل تبخیر شود. لازم به یادآوری است که تمام این مراحل با توجه به سمی بودن HMDS باید در زیر هود استاندارد و دارای تهویه‌ی مناسب انجام گیرد تا از استنشاق و تبخیر ماده‌ی شیمیایی در فضای آزمایشگاه جلوگیری شود. نمونه‌ها سپس بر روی پالت با استفاده از چسب مخصوص اتاله می‌شوند.

همان‌طور که گفته شد، این روش ترجیحاً برای نمونه‌های ریز (اغلب دوبالان و بال‌غشاییان) مورد استفاده قرار می‌گیرد. بدیهی است حشراتی که دارای جثه‌ی بزرگ‌تر هستند، به جهت سختی بیشتر، مقاوم به چروکیدگی هستند و می‌توان آن‌ها را بعد از خارج نمودن از الکل سوزن زد و یا جهت اطمینان بیشتر به مدت ۴۸ ساعت در دو ظرف اتیل استات (هر یک به مدت ۲۴ ساعت) غوطه‌ور کرد. در این روش نمونه‌ها قبل از انتقال به ظرف اتیل استات باید سوزن زده شوند (مهرداد پرچی عراقی).

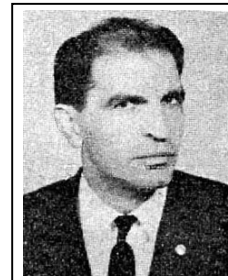
تازه‌های کتاب

کتاب Turfgrass Management and Physiology توسط CRC Press در آمریکا منتشر شد. در این کتاب که ۳۵ فصل دارد و در ۷۲۰ صفحه منتشر شده است، کلیه جنبه‌های مدیریت و فیزیولوژی Turfgrass (چمن‌های ورزشی) از جمله آفات و بیماری‌های آن مورد بررسی قرار گرفته است. در نوشتن این کتاب حدود ۶۰ نفر از پژوهشگران بین‌المللی مشارکت نموده‌اند. در ضمن ۲ فصل از این کتاب تحت عناوین: Nutritional و Biological control of turfgrass fungal diseases disorders of turfgrass توسط دکتر اصغر حیدری از موسسه‌ی

تحقیقات گیاه‌پزشکی (بخش تحقیقات بیماری‌های گیاهی) نوشته شده است. علاقه‌مندان برای تهیه این کتاب می‌توانند به پایگاه اینترنتی انتشارات CRC Press www.crcpress.com مراجعه نمایند.

حشره شناسان ایران

دکتر صمد وجدانی

دکتر صمد وجدانی در سال ۱۳۰۴ در شیراز چشم به جهان گشود. پس از پایان تحصیلات دبستان و متوسطه در شیراز، در دانشکده‌ی کشاورزی دانشگاه تهران به تحصیل در رشته‌ی مهندسی کشاورزی مشغول شد. در سال ۱۳۲۹، پس از کسب درجه‌ی مهندسی کشاورزی، برای ادامه‌ی تحصیل به کشور فرانسه رفت. او در سال ۱۳۳۲ از انستیتو آگرونومیک پاریس دیپلم تحصیلات عالی کشاورزی در رشته‌ی دفع آفات نباتی را کسب کرد و در همین سال موفق به دریافت درجه‌ی دکتری از دانشگاه پاریس گردید.

دکتر وجدانی پس از اتمام تحصیلات به ایران برگشتند و با استخدام در وزارت کشاورزی، آزمایشگاه بررسی آفات نباتی استان دهم را در اصفهان پایه‌گذاری کردند. ایشان در سال ۱۳۳۴ به دانشگاه تهران منتقل و به سمت معلم دستیار حشره‌شناسی در انستیتوی مالاریالوژی و سپس به سمت دانشیار دفع آفات نباتی در دانشکده‌ی کشاورزی برگزیده شدند. از سال ۱۳۳۸ به دعوت آکادمی علوم آمریکا به مدت دو سال در دانشگاه کالیفرنیا به سمت استاد میهمان مشغول تدریس و تحقیق شدند. ایشان در سال ۱۳۴۲ به درجه‌ی استادی گروه گیاه‌پزشکی نایل آمدند.

دکتر صمد وجدانی علاوه بر تدریس در دانشگاه و فعالیت در سمت‌های سرپرست امور دانشجویان و ریاست اداره‌ی آموزش دانشکده‌ی کشاورزی، تحقیقات بسیاری را درباره‌ی بیولوژی و اکولوژی حشرات و مبارزه‌ی بیولوژیک با آفات انجام داده‌اند که نتایج آن‌ها در مقالات متعدد به زبان‌های فارسی، فرانسوی و انگلیسی در ایران و کشورهای اروپایی و آمریکا به چاپ رسیده است. ایشان به عنوان مشاور سازمان‌های جهانی

مانند F.A.O و F.I.D.A در بسیاری از کشورها فعالیت‌هایی را در زمینه‌ی گیاه‌پزشکی و حفظ نباتات انجام داده‌اند که به برخی از آن‌ها در زیر اشاره می‌شود:

سال ۱۹۸۰: تحقیق بر روی روش‌های مقدماتی نمونه‌برداری بال‌پولک‌داران آفت غلات نواحی حاره

سال ۱۹۸۳-۱۹۸۱: فعالیت به عنوان کارشناس متخصص مبارزه‌ی تلفیقی در بورکینافاسو، ناظر کارشناسان و مشاوران فائو در ساحل عاج و مشاور علمی و فنی نمایندگان C.I.L.S.S در انجام پروژه‌های تحقیقاتی

سال ۱۹۸۵-۱۹۸۴: مشاور فائو در رواندا برای تقویت خدمات گیاه‌پزشکی

سال ۱۹۸۷: مشاور P.N.U.D در کشور مالی به منظور تقویت خدمات ملی گیاه‌پزشکی

سال ۱۹۸۸-۱۹۸۷: مشاور F.I.D.A در امور کشاورزی و بهداشتی واحه‌ها در کشور موریتانی

از خداوند بزرگ برای ایشان تندرستی کامل و عمری طولانی خواستاریم.

چند خبر

■ باخبر شدیم که متأسفانه آقای دکتر طالبی چایچی استاد بازنشسته دانشگاه تبریز دار فانی را وداع گفته‌اند. انجمن حشره‌شناسی ایران، ضمن عرض تسلیت به بازماندگان محترم از خداوند متعال برای آن مرحوم آموزش و علو درجات خواستار است.

خبرنامه‌ی انجمن حشره‌شناسی ایران:

اعضای کمیته‌ی مرکزی خبرنامه:

دکتر ابراهیم ابراهیمی (رییس)

سایه سری (دبیر)

مهندس محبوبه امیر نظری

مهندس احمد پروین

دکتر محمدرضا رضا پناه

دکتر خلیل طالبی جهرمی

زیر نظر هیأت مدیره‌ی انجمن حشره‌شناسی ایران

تایپ و صفحه آرایی: مریم اعتضادالسلطنه

نشانی: تهران، اوین، خیابان یمن، موسسه‌ی

تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، ساختمان موزه، انجمن

حشره‌شناسی ایران، صندوق پستی ۳۳۱-۱۹۶۱۵

تلفن: ۲۲۴۲۷۰۳۷ دورنگار: ۲۲۱۷۴۰۶۰

نشانی اینترنتی: <http://www.entsociran.org.ir>